

5 Διδάσκοντας νομική μετάφραση σε προπτυχιακό επίπεδο στην Ελλάδα: Η περίπτωση της διδακτικής της γαλλικής και της γερμανικής νομικής ορολογίας ως μεταφραστικό πρόβλημα

Απόστολος Παπασταμόπουλος, Χρήστος Γιαννούτσος

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι ο καθορισμός της διδακτικής μεθόδου, του σχεδιασμού του μαθήματος και της αξιολόγησης της γαλλικής και της γερμανικής νομικής ορολογίας στο προπτυχιακό μάθημα της νομικής μετάφρασης στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας (Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ.). Για το σκοπό αυτό, διανεμήθηκε σχετικό ερωτηματολόγιο στους γερμανόφωνους και γαλλόφωνους τριτοετείς και τεταρτοετείς προπτυχιακούς φοιτητές του Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ. Συγκρίνοντας τις απαντήσεις θα ερευνησουμε τη σπουδαιότητα της νομικής ορολογίας ως μεταφραστικό πρόβλημα, τη μέθοδο διδακτικής της ορολογίας, την ανάγκη δημιουργίας γλωσσαρίων νομικής ορολογίας με τη χρήση μεταφραστικών εργαλείων, καθώς και τον τρόπο αξιολόγησης της νομικής ορολογίας.

Teaching legal translation at undergraduate level in Greece: The case of teaching French and German legal terminology as a translation problem

Apostolos Papastamopoulos, Christos Giannoutsos

ABSTRACT

The purpose of this paper is to determine the teaching method, the lesson plan and the evaluation method of French and German legal terminology in the undergraduate legal translation course at the Department of Foreign Languages, Translation and Interpreting (D.F.L.T.I.). For this purpose, a questionnaire was distributed to German and French-speaking third and fourth year undergraduate students of the Department of Foreign Languages, Translation and Interpreting. By comparing the answers, we will investigate the importance of legal terminology as a translation problem, the teaching method of legal terminology, the need for creating legal terminology glossaries by using translation tools, as well as the evaluation method of the legal terminology.

0 Εισαγωγή

Στα προηγούμενα συνέδρια της ΕΛΕΤΟ έχουν δημοσιευτεί έρευνες για τη διδακτική της ορολογίας κατά τη μετάφραση ειδικών κειμένων (Παριανού & Κελάνδριας, 1999) προς την αγγλική (Βαρλάμη & Χριστοπούλου-Αλέτρα, 2009), γαλλική (Σοφίου, 2015) και γερμανική γλώσσα (Ροφούζου, 2015), με τη Λουπάκη (2019) να τάσσεται υπέρ της χρήσης του σχεδίου ορολογίας ως εργαλείου στη διδακτική της μετάφρασης. Επιπλέον, υπάρχουν ελληνόγλωσσες μονογραφίες που αφορούν διδακτικές προσεγγίσεις της μετάφρασης (Μπατσαλιά & Σελλά-Μάζη, 2010· Πολίτης, 2012· Κελάνδριας, 2016), καθώς και ζητήματα ορολογίας στη νομική γλώσσα (Βαλεοντής & Κριμπάς, 2014). Ωστόσο, δεν υπάρχει

ελληνόγλωσση δημοσίευση για τη διδακτική της νομικής ορολογίας σε προπτυχιακό επίπεδο, παρά μόνο υπό τη μορφή σεμιναρίου για δικηγόρους (Κοκκινίδου, 2017).

Με αφορμή τις παραπάνω δημοσιεύσεις θα ασχοληθούμε με τη διδακτική της ορολογίας στη νομική μετάφραση. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι ο καθορισμός της διδακτικής μεθόδου, του σχεδιασμού του μαθήματος και της αξιολόγησης της γαλλικής και της γερμανικής νομικής ορολογίας στο προπτυχιακό μάθημα της νομικής μετάφρασης στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας (Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ.).

Για το σκοπό αυτό, διανεμήθηκε σχετικό ερωτηματολόγιο στους γαλλόφωνους (41 απαντήσεις) και γερμανόφωνους (45 απαντήσεις) τριτοετείς και τεταρτοετείς προπτυχιακούς φοιτητές του Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ. Συγκρίνοντας τις απαντήσεις θα ερευνήσουμε τη σπουδαιότητα της νομικής ορολογίας ως μεταφραστικού προβλήματος, τη μέθοδο διδακτικής της ορολογίας, την ανάγκη δημιουργίας γλωσσαρίων νομικής ορολογίας με τη χρήση μεταφραστικών εργαλείων, καθώς και τον τρόπο αξιολόγησης της νομικής ορολογίας. Ευελπιστούμε ότι η παρούσα εργασία θα αποτελέσει αφορμή για περαιτέρω έρευνα στη διδακτική της ορολογίας ειδικών κειμένων στα προπτυχιακά και τα μεταπτυχιακά προγράμματα μετάφρασης στην Ελλάδα.

1 Μεταφραστικά προβλήματα βάσει της λειτουργικής προσέγγισης: Η περίπτωση της ορολογίας στη νομική μετάφραση

Η λειτουργική προσέγγιση στη μετάφραση αποτελεί την επικρατούσα επιστημονική αντίληψη στην ελληνόφωνη βιβλιογραφία κατά την τελευταία εικοσαετία. Άλλωστε, όπως σημειώνει και η Λάμπρου (2020), ως θεωρητική μεθοδολογία στο πεδίο της μεταφρασιολογίας η «λειτουργική προσέγγιση, η οποία παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στην ελληνόφωνη βιβλιογραφία πριν από περίπου 20 χρόνια, έχει πλέον επίσης εδραιωθεί και η επιρροή της έκτοτε είναι εμφανής» (Λάμπρου, 2020, σ. 347).

Η Christiane Nord στο βιβλίο της «*Η Μετάφραση ως στοχευμένη δραστηριότητα: Εισαγωγή στις λειτουργικές προσεγγίσεις*» (2014, σ. 145-150) προτείνει το διαχωρισμό των μεταφραστικών προβλημάτων στις εξής τέσσερις κατηγορίες:

α) τα πραγματολογικά μεταφραστικά προβλήματα (ενδοκειμενικά στο ερωτηματολόγιό μας) που δημιουργούνται από την αντιπαράθεση των δύο διαφορετικών επικοινωνιακών πλαισίων του κειμένου αφετηρίας και του κειμένου υποδοχής, που δεν είναι άλλο από τον παράγοντα «κειμενικό είδος»,

β) τα πολιτισμικά εξειδικευμένα προβλήματα (διαπολιτισμικά στο ερωτηματολόγιό μας) που προκύπτουν από την αντιπαραβολική σύγκριση μεταξύ των νορμών και συμβάσεων του κειμένου αφετηρίας και του κειμένου υποδοχής,

γ) τα αμιγώς γλωσσικά μεταφραστικά προβλήματα (προβλήματα ορολογίας στο ερωτηματολόγιό μας), τα οποία ο μεταφραστής αντιμετωπίζει όταν αντιπαραβάλλει τις δομές συγκεκριμένων γλωσσικών ζευγών,

δ) τα αμιγώς ενδογενή μεταφραστικά προβλήματα/κειμενοϊδιομορφικά προβλήματα. Δεδομένου ότι τα τελευταία προκύπτουν από τη μετάφραση συγκεκριμένων κειμένων, π.χ. η μετάφραση λογοπαιγνίων και ρητορικών σχημάτων που συναντώνται κατά κύριο λόγο σε λογοτεχνικά κείμενα, επομένως δεν θα συναντήσουμε τέτοιου είδους προβλήματα στη νομική μετάφραση.

Όσον αφορά τους γαλλόφωνους προπτυχιακούς φοιτητές, το 46,3% των ερωτηθέντων θεωρούν τα διαπολιτισμικά ως κυριότερα προβλήματα στη νομική μετάφραση. Επιπροσθέτως, παρατηρούμε πως το 34,2% των ερωτηθέντων θεωρούν ως βασικότερα τα προβλήματα ορολογίας, ενώ το υπόλοιπο 19,5% των ερωτηθέντων (8 στους 40) θεωρεί ως κυριότερα τα ενδοκειμενικά προβλήματα. Στην περίπτωση των γερμανόφωνων προπτυχιακών φοιτητών, το 53,3% των ερωτηθέντων θεωρούν ότι τα διαπολιτισμικά προβλήματα αποτελούν το κυριότερο μεταφραστικό πρόβλημα του εκπαιδευόμενου μεταφραστή νομικών κειμένων, ενώ στη δεύτερη θέση με ποσοστό 33,3% βρίσκονται τα προβλήματα που αφορούν αμιγώς την ορολογία. Το 13,3% των ερωτηθέντων κρίνουν ότι τα ενδοκειμενικά (ή πραγματολογικά όπως είδαμε προηγουμένως) προβλήματα αποτελούν το κυριότερο μεταφραστικό πρόβλημα. Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι η ορολογία αποτελεί σημαντικό μεταφραστικό πρόβλημα για τον εκπαιδευόμενο μεταφραστή νομικών κειμένων. Το ερώτημα είναι ποια μέθοδος θα ακολουθηθεί για τη διδακτική της νομικής ορολογίας.

2 Μέθοδος διδακτικής της ορολογίας στη νομική μετάφραση

Κατά τον σχεδιασμό ενός μαθήματος μετάφρασης, φτάνουμε κάποια στιγμή στο σημείο που πρέπει να επιλέξουμε τη μέθοδο και τον τρόπο διδασκαλίας που θα ακολουθήσουμε, ώστε να πετύχουμε το στόχο μας, ήτοι την εκπαίδευση μεταφραστών. Οι επιλογές που έχουμε είναι οι ακόλουθες:

α) η διδασκαλία του μαθήματος με απόλυτο πρωταγωνιστή τον καθηγητή (καθηγητοκεντρική μέθοδος),

β) η διδασκαλία του μαθήματος με την ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευόμενων (φοιτητοκεντρική μέθοδος),

γ) συνδυασμός των παραπάνω μεθόδων.

Τα χαρακτηριστικά των 2 μεθόδων έχουν ως ακολούθως:

Καθηγητοκεντρική μέθοδος	Φοιτητοκεντρική μέθοδος
Ο καθηγητής σχεδιάζει και παρουσιάζει το περιεχόμενο και τη φυσιογνωμία του μαθήματος με στόχο να μάθει τους φοιτητές πώς να μεταφράζουν.	Η εκπαιδευτική διαδικασία προσαρμόζεται στις ανάγκες του φοιτητή και στη βελτίωση των επιδόσεων του.
Ο καθηγητής ασχολείται με την μετάδοση και παροχή πληροφοριών με το μάθημα να προσλαμβάνει χαρακτήρα διάλεξης.	Ο καθηγητής οργανώνει τις ομάδες των φοιτητών, προτρέπει και παρέχει πηγές. Οι στόχοι του μαθήματος διαμορφώνονται με βάση τις ανάγκες του κάθε φοιτητή και παρουσιάζονται από την αρχή ενώ το μάθημα διεξάγεται μέσω ανάθεσης διαφόρων καθηκόντων.
Η συμμετοχή των φοιτητών δεν γίνεται σε σταθερή βάση ενώ η αξιολόγησή τους γίνεται συνήθως άπαξ μέσω γραπτών εξετάσεων και με κριτήρια ως επί το πλείστον υποκειμενικά.	Η αξιολόγηση των φοιτητών γίνεται με συχνές εργασίες διαμορφωμένες με τρόπο ώστε να διαπιστώνεται ο βαθμός επίτευξης των στόχων του μαθήματος που έχουν τεθεί και εξηγηθεί εξ αρχής. Οι στόχοι και η αξιολόγηση βοηθούν τον καθηγητή να βελτιώσει το εποπτικό του υλικό και να γνωρίζει εάν οι φοιτητές έχουν αφομοιώσει τους στόχους του μαθήματος.

Εικόνα 1: Χαρακτηριστικά μεθόδων διδασκαλίας (Martínez-Melis, 2001, σ. 188-189)

Βέβαια, στο ερώτημα καθηγητοκεντρική ή φοιτητοκεντρική προσέγγιση, συμφωνούμε με τη γνώμη της Παριανού (2010, σ. 96), η οποία θεωρεί ότι «[...] ένας συνδυασμός του παραδοσιακού τρόπου προσέγγισης με τις σύγχρονες αντιλήψεις περί διδακτικής εξυπηρετεί τις ανάγκες ενός φοιτητή τόσο στα πρώτα όσο και στα μεγαλύτερα εξάμηνα φοίτησής του», γνώμη με την οποία συμφωνεί και ο Κελάνδριος (2016, σ. 74). Συγκεκριμένα, ο Κελάνδριος (2016, 2017) συνδυάζει τη φοιτητοκεντρική μέθοδο με στοιχεία της καθηγητοκεντρικής μεθόδου, όπου απαιτείται, με αποτέλεσμα ο ρόλος του διδάσκοντα στο περιβάλλον της αίθουσας διδασκαλίας να μεταβάλλεται διαρκώς.

Η συντριπτική πλειοψηφία (68,3%) των γαλλόφωνων ερωτηθέντων τάσσεται υπέρ του συνδυασμού των δύο μεθόδων διδασκαλίας. Ακολουθεί η φοιτητοκεντρική μέθοδος η οποία

ψηφίστηκε από το 24,4% των ερωτηθέντων, ενώ μόλις το 7,3% των ερωτηθέντων τάχθηκε υπέρ της καθηγητοκεντρικής μεθόδου. Στην περίπτωση των γερμανόφωνων φοιτητών, και εδώ η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων (ποσοστό 82,2%) τάσσεται υπέρ του συνδυασμού καθηγητοκεντρικής και φοιτητοκεντρικής μεθόδου διδασκαλίας, όπως προτείνει και ο Κελάνδριος, ενώ το 17,8% των ερωτηθέντων είναι υπέρ της αποκλειστικά φοιτητοκεντρικής μεθόδου διδασκαλίας. Αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός ότι κανείς και καμία από τους γερμανόφωνους ερωτηθέντες δεν τάχθηκε υπέρ της αποκλειστικά καθηγητοκεντρικής μεθόδου διδασκαλίας. Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι η καταλληλότερη μέθοδος διδασκαλίας στην περίπτωση της νομικής ορολογίας είναι ο συνδυασμός της καθηγητοκεντρικής με τη φοιτητοκεντρική μέθοδο διδασκαλίας. Το ερώτημα που τίθεται τώρα είναι ποια θα είναι τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν για τον φοιτητοκεντρικό χαρακτήρα του μαθήματος.

3 Η ορολογία στη νομική μετάφραση υπό το πλαίσιο των μεταφραστικών εργαλείων (CAT Tools)

Ο Κελάνδριος (2016) υποστηρίζει ότι το γεγονός πως ο πελάτης έχει τη δυνατότητα να στείλει ηλεκτρονικά το προς μετάφραση κείμενο στον μεταφραστή, κάτι που γίνεται σε κλάσματα του δευτερολέπτου πατώντας ένα κουμπί και γράφοντας μερικές γραμμές κειμένου, τον ωθεί στο να πιστεύει ότι και η μετάφραση καθαυτή μπορεί να ολοκληρωθεί σε εξίσου μικρό χρονικό διάστημα, κάτι που, φυσικά, δεν ισχύει..

Είναι σημαντικό ο διδάσκων τη μετάφραση να καταστήσει σαφές στους διδασκόμενους ότι η αγορά διέπεται από πολλές απαιτήσεις, όπως για παράδειγμα από την προθεσμία παράδοσης του μεταφραστικού έργου. Για τον λόγο αυτό, θεωρείται αναγκαία η χρήση μεταφραστικών εργαλείων (CAT Tools), προκειμένου ο επαγγελματίας μεταφραστής να έχει επιτελέσει όσο το δυνατόν ταχύτερα τη μεταφραστική διεργασία. Το ζήτημα που γεννάται, λοιπόν, είναι ο τρόπος με τον οποίο μπορούν να αξιοποιηθούν τα μεταφραστικά εργαλεία ως μέσο διδακτικής της μετάφρασης. Στην περίπτωση της νομικής μετάφρασης μπορούν να συνδράμουν στη διαχείριση ορολογίας.

Το 95,1% των γαλλόφωνων ερωτηθέντων τάσσεται υπέρ αυτής της άποψης, ενώ μόλις το 4,9% τάσσεται κατά. Από την άλλη, το 97,8% των γερμανόφωνων ερωτηθέντων συμφωνεί ως προς την ανάγκη σχεδιασμού και κατάρτισης γλωσσαρίων κατά τη μεταφραστική διεργασία. Η σχεδόν απόλυτη συμφωνία σε αυτή τη γνώμη στηρίζεται και από το γεγονός ότι το 80,5% των γαλλόφωνων ερωτηθέντων και το 86,6% των γερμανόφωνων ερωτηθέντων κατατάσσει τα διαπολιτισμικά προβλήματα και τα προβλήματα ορολογίας ως τα σημαντικότερα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει ένας εκπαιδευόμενος

μεταφραστές νομικών κειμένων. Οπότε, ο καθηγητής ή η καθηγήτρια της νομικής μετάφρασης οφείλει να εκπονεί και ένα σχέδιο ορολογίας στο πλαίσιο του μαθήματος της νομικής μετάφρασης προς αντιμετώπιση των προβλημάτων νομικής ορολογίας.

Καταλαβαίνουμε, λοιπόν, πως τα μεταφραστικά εργαλεία δεν περιορίζονται μόνο στη συνεργασία μεταξύ μεταφραστή και πελάτη, αλλά και στη συνεργασία συναδέλφων μεταφραστών που δουλεύουν πάνω στην ίδια ανάθεση μεταφραστικού έργου. Όλα, πλέον, γίνονται ηλεκτρονικά και, άρα, εξ αποστάσεως. Η αποστολή και λήψη του πρωτότυπου κειμένου και του μεταφράσματος, καθώς και η από κοινού και συνάμα ταυτόχρονη αντιμετώπιση προβλημάτων ορολογίας γίνεται ευκολότερα, ταχύτερα και απλούστερα με τη βοήθεια των μεταφραστικών εργαλείων.

Για αυτόν τον λόγο και η συντριπτική πλειοψηφία των γαλλόφωνων (ποσοστό 90,2%) και των γερμανόφωνων (ποσοστό 91,1%) προπτυχιακών φοιτητών θεωρεί απαραίτητη τη χρήση μεταφραστικών εργαλείων από το πρώτο εξάμηνο διδασκαλίας της νομικής μετάφρασης. Επομένως, στο πλαίσιο του μαθήματος της νομικής μετάφρασης, προτείνεται η χρήση μεταφραστικών εργαλείων με σκοπό τη δημιουργία γλωσσαρίου νομικής ορολογίας με συνδυασμό καθηγητοκεντρικής και φοιτητοκεντρικής μεθόδου διδασκαλίας. Στην επόμενη ενότητα θα μελετήσουμε τον τρόπο αξιολόγησης του μαθήματος της νομικής μετάφρασης εν γένει και συγκεκριμένα τον τρόπο αξιολόγησης της νομικής ορολογίας.

4 Τρόπος αξιολόγησης του μαθήματος της νομικής μετάφρασης: Η περίπτωση της ορολογίας

Οι σύγχρονες αντιλήψεις για τη διδακτική της μετάφρασης εστιάζουν την προσοχή τους στην προσανατολισμένη στη διεργασία (process-oriented) μετάφραση, που στοχεύει στην ενίσχυση της δυνατότητας των φοιτητών να αναγνωρίζουν τα προβλήματα και να προτείνουν καλές μεταφραστικές αρχές, μεθόδους και διεργασίες (Gile, 2009, σ. 14) και στη συνεργατική προσέγγιση που ενθαρρύνει την εξατομίκευση της διδασκαλίας μέσω της ανάπτυξης ατομικών νοητικών μοντέλων επίλυσης των μεταφραστικών προβλημάτων από τους φοιτητές (Király, 2001, σ. 45-47). Η προσανατολισμένη στη διεργασία μετάφραση είναι μια κατεξοχήν φοιτητοκεντρική μέθοδος που προϋποθέτει τη διαμόρφωση ενός συνεργατικού περιβάλλοντος όπου τον κεντρικό ρόλο τον έχει η ομάδα ενώ ο διδάσκων καθοδηγεί και κατευθύνει τον προγραμματισμό και επεμβαίνει μόνο όταν οι φοιτητές χρειάζονται βοήθεια (Κελάνδριας, 2017, σ. 2). Στο πλαίσιο της προσανατολισμένης στη διεργασία μετάφρασης ο διδάσκων αξιολογεί τους φοιτητές του μέσω ομαδικών εργασιών (εβδομαδιαίων ή τελικών/απαλλακτικών).

Από την άλλη πλευρά, υπάρχει η αντίληψη για προσανατολισμένη στο προϊόν (product-oriented) μετάφραση, η οποία θεωρείται κατά κύριο λόγο καθηγητοκεντρική. Κατά την προσανατολισμένη στο προϊόν μετάφραση, ο διδάσκων σχεδιάζει και παρουσιάζει το περιεχόμενο και τη φυσιογνωμία του μαθήματος με στόχο εκπαίδευση των φοιτητών ως προς τον τρόπο μετάφρασης (Κελάνδριας, 2017, σ. 2). Επιπλέον, ο διδάσκων ασχολείται με τη μετάδοση και παροχή πληροφοριών και με την αξιολόγηση των φοιτητών να γίνεται συνήθως άπαξ μέσω γραπτών εξετάσεων και με κριτήρια ως επί το πλείστον υποκειμενικά (Martínez-Melis, 2001, σ. 188-189).

Βάσει των απαντήσεων των γαλλόφωνων φοιτητών, το 46,3% τάσσεται υπέρ της εξέτασης μέσω απαλλακτικής εργασίας. Μας προκαλεί εντύπωση το γεγονός πως δεύτερη σε προτίμηση βρίσκεται η γραπτή εξέταση με ποσοστό 22%, καθώς αποτελεί τον τρέχοντα τρόπο εξέτασης στο μάθημα της Νομικής Μετάφρασης. Τρίτος τρόπος εξέτασης σε προτίμηση των φοιτητών με ποσοστό 17,1% βρίσκεται ο συνδυασμός γραπτής εξέτασης και εβδομαδιαίας εργασίας. Στις τελευταίες θέσεις συναντάμε το συνδυασμό γραπτής εξέτασης και απαλλακτικής εργασίας με 9,8% και την εβδομαδιαία εργασία με ποσοστό 4,8%.

Σχετικά με τους γερμανόφωνους φοιτητές, παρατηρούμε ότι σχεδόν 2 στους 3 ερωτηθέντες (ποσοστό 64,5%) θεωρούν ότι το μάθημα της νομικής μετάφρασης θα έπρεπε να εξετάζεται με απαλλακτική/τελική εργασία (απαλλακτική εργασία: 31,1%, συνδυασμός γραπτής εξέτασης και τελικής εργασίας 17,8%, συνδυασμός τελικής εργασίας και εβδομαδιαίας εργασίας 15,6%). Επιπλέον, παρατηρούμε ότι η απαλλακτική εργασία ως μεμονωμένη επιλογή κατατάσσεται στην πρώτη θέση μεταξύ των προτιμήσεων των γερμανόφωνων ερωτηθέντων. Στη δεύτερη θέση βρίσκεται αθροιστικά σε ποσοστό 46,7% (γραπτή εξέταση 15,6%, συνδυασμός γραπτής εξέτασης και τελικής εργασίας 17,8%, συνδυασμός γραπτής εξέτασης και εβδομαδιαίας εργασίας 13,3%) η γραπτή εξέταση. Με την εβδομαδιαία εργασία τάσσεται υπέρ το 35,6% των ερωτηθέντων αθροιστικά (εβδομαδιαία εργασία 6,7%, συνδυασμός γραπτής εξέτασης και εβδομαδιαίας εργασίας 13,3%, συνδυασμός τελικής εργασίας και εβδομαδιαίας εργασίας 15,6%).

Σε αυτό το σημείο, να επισημάνουμε ξανά ότι η εξέταση με γραπτή εξέταση αποτελεί την τωρινή κατάσταση στο Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ. ως προς τα μαθήματα νομικής μετάφρασης. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι οι γαλλόφωνοι και οι γερμανόφωνοι φοιτητές του Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ. επιθυμούν αλλαγή στον τρόπο εξέτασης, καθώς το ποσοστό που τάσσεται υπέρ της μεμονωμένης γραπτής εξέτασης είναι χαμηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό που τάσσεται αποκλειστικά υπέρ της απαλλακτικής ή του συνδυασμού γραπτής εξέτασης και τελικής εργασίας. Επιπλέον, πέρα από τη γραπτή εξέταση ή την απαλλακτική εργασία, ο διδάσκων της

νομικής μετάφρασης οφείλει να πραγματοποιεί και εβδομαδιαίες εργασίες στο πλαίσιο του μαθήματος, καθώς έτσι τονώνεται ο φοιτητοκεντικός χαρακτήρας του μαθήματος και δίνεται έμφαση στην προσανατολισμένη στη διεργασία μετάφραση. Επομένως, ο συνδυασμός τελικής εργασίας με εβδομαδιαίες εργασίες υποστηρίζει και τον συνδυασμό καθηγητοκεντικής και φοιτητοκεντρικής μεθόδου διδασκαλίας, καθώς και τον συνδυασμό αξιολόγησης της προσανατολισμένης στη διεργασία μετάφρασης και της προσανατολισμένης στο προϊόν μετάφρασης.

Στην περίπτωση της νομικής ορολογίας, βάσει και των απαντήσεων στην Ενότητα 3, ο διδάσκων της νομικής μετάφρασης από και προς τα Γερμανικά μπορεί να ζητήσει από τους φοιτητές και τις φοιτήτριές του να προχωρήσουν στη δημιουργία γλωσσαρίου ορολογίας με τη βοήθεια μεταφραστικού εργαλείου. Αυτή η ανάθεση μπορεί να γίνει και στο πλαίσιο εξέτασης τόσο με εβδομαδιαία εργασία όσο και με τελική/απαλλακτική εργασία. Ωστόσο, το ερώτημα που τίθεται είναι ο τρόπος εξέτασης και της εβδομαδιαίας και της τελικής εργασίας.

Παρατηρούμε πως σε περίπτωση εβδομαδιαίας εργασίας, το 92,7% των γαλλόφωνων ερωτηθέντων τάσσεται υπέρ της ατομικής εβδομαδιαίας εργασίας, έναντι του 7,3% που τάσσεται υπέρ της ομαδικής εβδομαδιαίας εργασίας. Από την άλλη, το 66,7% των γερμανόφωνων ερωτηθέντων προτιμά ατομική εξέταση της εβδομαδιαίας εργασίας. Από την άλλη, σε ποσοστό σχεδόν 33,3% προτιμάται η ομαδική πρόοδος. Στην προκειμένη περίπτωση, παρατηρείται ότι δεν υπάρχει συμφωνία στις απαντήσεις των φοιτητών. Με βάση τον συνδυασμό των αποτελεσμάτων προκύπτει, λοιπόν, ότι ο καλύτερος τρόπος εξέτασης της εβδομαδιαίας είναι με συνδυασμό και των 2 μεθόδων (ατομική πρόοδος, ομαδική πρόοδος), πρόταση που υποστηρίζει και ο Κελάνδριος (2016, σ. 141). Επομένως, από τη στιγμή που η εβδομαδιαία εργασία θα είναι εναλλάξ ατομική και ομαδική, η αξιολόγηση θα αφορά αποκλειστικά τη διεργασία δημιουργίας γλωσσαρίου νομικής ορολογίας.

Ως προς τον τρόπο εξέτασης της απαλλακτικής εργασίας, η πλειοψηφία των γαλλόφωνων ερωτηθέντων (85,4%) τάσσεται υπέρ της ατομικής απαλλακτικής εργασίας, έναντι του 14,6% που τάσσεται υπέρ της ομαδικής απαλλακτικής εργασίας. Επιπλέον, σύμφωνα με τις απαντήσεις των γερμανόφωνων φοιτητών, η συντριπτική πλειοψηφία (ποσοστό 84,4%) προτιμά να εξετάζεται ατομικώς η απαλλακτική εργασία. Συνεπώς, στην προτεινόμενη μέθοδο διδασκαλίας για το προπτυχιακό μάθημα της νομικής μετάφρασης, η απαλλακτική εργασία θα εξετάζεται ατομικώς. Όσον αφορά την αξιολόγηση της νομικής ορολογίας, η ατομική απαλλακτική εργασία θα μπορούσε να αφορά μετάφραση κειμένου με σχολιασμό

και δημιουργία γλωσσαρίου ορολογίας. Με αυτό τον τρόπο αξιολογείται και η προσανατολισμένη στη διεργασία μετάφραση μέσω του σχολιασμού και η προσανατολισμένη στο προϊόν μετάφραση μέσω της μετάφρασης και του γλωσσαρίου ορολογίας.

5 Συμπέρασμα

Συνοψίζοντας, λοιπόν, το προς μελέτη ερωτηματολόγιο μας βοηθάει να καταλήξουμε στα παρακάτω συμπεράσματα για τη διδακτική της νομικής ορολογίας σε προπτυχιακό επίπεδο:

- α) Ο συνδυασμός καθηγητοκεντρικής και φοιτητοκεντρικής μεθόδου διδασκαλίας κρίνεται από τους ερωτηθέντες ως ο προτιμότερος τρόπος διδασκαλίας.
- β) Η χρήση μεταφραστικών εργαλείων κατά τη διάρκεια του μαθήματος θεωρείται απαραίτητη σχεδόν από όλους τους ερωτηθέντες.
- γ) Η δημιουργία γλωσσαρίου νομικών όρων μέσω των μεταφραστικών εργαλείων από τους φοιτητές συμβάλλει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων ορολογίας που συναντούν οι φοιτητές.
- δ) Ο προτιμότερος τρόπος αξιολόγησης είναι ο προσανατολισμός και στη διεργασία και στο προϊόν, δηλαδή ο συνδυασμός ατομικών και ομαδικών προόδων (αξιολόγηση της προσανατολισμένης στη διεργασία μετάφρασης) με τελική ατομική απαλλακτική εργασία (αξιολόγηση της προσανατολισμένης στο προϊόν μετάφρασης).

Βιβλιογραφία

- Gile, D. (2009). *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translation Training*. John Benjamins Publishing Co.
- Kiraly, D. C. (2001). *A Social Constructivist Approach to Translator Education. Empowerment from Theory to Practice*. Routledge.
- Martínez-Melis, N. (2001). *Évaluation et Didactique de la Traduction: le cas de la traduction dans la langue étrangère* [Unpublished PhD Thesis, Universitat Autònoma de Barcelona].
- Nord, C. (2014). *Η Μετάφραση ως στοχευμένη δραστηριότητα. Εισαγωγή στις λειτουργικές προσεγγίσεις* (Σίμος Π. Γραμμενίδης & Δέσποινα Δ. Λάμπρου, Μετ.). Δίαυλος.
- Βαλεοντής, Κ. Ε., & Κριμπάς, Π. Γ. (2014). *Νομική γλώσσα, νομική ορολογία: Θεωρία και πράξη*. Νομική Βιβλιοθήκη/ΕΛΕΤΟ.

Βαρλάμη, Χ. Γ., & Χριστοπούλου-Αλετρά, Ε. (2009). Διδασκαλία Αγγλικής Ιατρικής Ορολογίας: Νέότερες προτάσεις. Στο Κ. Βαλεοντής (Επιμ.), *7ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*, Αθήνα, 22-24 Οκτωβρίου. ΕΛΕΤΟ.

https://www.eleto.gr/download/Conferences/7th%20Conference/7th_06-07-VarlamiChristina-AletraEleni_Paper3_V03.pdf.

Κελάνδριας, Π. Ι. (2016). *Λειτουργική Διδακτική της Μετάφρασης*. Δίαυλος.

Κελάνδριας, Π. Ι. (2017). Για μια λειτουργική προσέγγιση της διδακτικής της μετάφρασης. Στο Ε. Λουπάκη & Ε. Χαραλαμπίδου (Επιμ.), *Πρακτικά της Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων, Η μεταφρασεολογική έρευνα και η μεταφραστική πρακτική στον ελληνόφωνο χώρο*, Θεσσαλονίκη 25-27 Μαΐου. Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου. http://echo.frl.auth.gr/6th_trad_congress/images/praktika/kelandrias.pdf.

Κοκκινίδου, Α. (2017). Διδάσκοντας τη νομική μετάφραση: ένα σχέδιο μαθήματος και βασικές εισαγωγικές διατυπώσεις. Στο Ε. Λουπάκη & Ε. Χαραλαμπίδου (Επιμ.), *Πρακτικά της Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων, Η μεταφρασεολογική έρευνα και η μεταφραστική πρακτική στον ελληνόφωνο χώρο*, Θεσσαλονίκη 25-27 Μαΐου. Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου. http://echo.frl.auth.gr/6th_trad_congress/images/praktika/kokkinidou.pdf.

Λάμπρου, Δ. Δ. (2020). *Η διδακτική της διαγλωσσικής μετάφρασης στον ελληνόφωνο χώρο: ιστορική και συγχρονική μελέτη των προγραμμάτων σπουδών, το προφίλ των διδασκόντων και οι διδακτικές προσεγγίσεις στην ελληνόφωνη βιβλιογραφία*. [Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας]. <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/47589>

Λουπάκη, Ε. (2019). Το σχέδιο ορολογίας ως εκπαιδευτικό εργαλείο σε ένα πρόγραμμα σπουδών επαγγελματικής μετάφρασης. Στο Κ. Βαλεοντής (Επιμ.), *12ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*, Αθήνα, 7-9 Νοεμβρίου. ΕΛΕΤΟ.

https://www.eleto.gr/download/Conferences/12th%20Conference/Papers-and-speakers/12th_07-13-27_LoupakiElpida_Paper2_V04.pdf.

Μπατσαλιά, Φ., & Σελλά-Μάζη, Ε. (2010). *Γλωσσολογική προσέγγιση στη θεωρία και τη διδακτική της μετάφρασης*. Εκδόσεις Παπαζήση.

Παριανού, Α., & Κελάνδριας, Π. Ι. (1999). Τεχνικές και διδακτική της μετάφρασης ειδικών κειμένων. Στο Κ. Βαλεοντής (Επιμ.), *2ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*, Αθήνα,

21-23 Οκτωβρίου. ΕΛΕΤΟ.

https://www.eleto.gr/download/Conferences/2nd%20Conference/2nd_263-271_ParianouA-Kelandrias.pdf.

Παριανού, Α. (2010). Διδακτική της ειδικής μετάφρασης: λειτουργική προσέγγιση και περιφερειακές γλώσσες. Στο Ε. Λάμπρου & Γ. Φλώρος (Επιμ.). (2010). *Η Διδακτική της μετάφρασης στον ελληνόφωνο χώρο: Σύγχρονες τάσεις και προοπτικές* (σ. 95-114). Ελληνικά Γράμματα.

Πολίτης, Μ. (2012). *Ζητήματα γνωσιακής προσέγγισης της διδακτικής της μετάφρασης*. Ανατολικός.

Ροφούζου, Α. (2015). Διδακτική γερμανικής τεχνικής ορολογίας αυτοκινήτου. Στο Κ. Βαλεοντής (Επιμ.), *10ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», Αθήνα, 12-14 Νοεμβρίου*. ΕΛΕΤΟ. https://www.eleto.gr/download/Conferences/10th%20Conference/Papers-and-speakers/10th_08-17-08_RofouzouEmilia_Paper_V02.pdf.

Σοφίου, Σ. (2015). Ορολογία και διαπολιτισμικότητα στη διδακτική προσέγγιση της γαλλικής γλώσσας. Στο Κ. Βαλεοντής (Επιμ.), *10ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», Αθήνα, 12-14 Νοεμβρίου*. ΕΛΕΤΟ. https://www.eleto.gr/download/Conferences/10th%20Conference/Papers-and-speakers/10th_05-09-03_SofiouStamatia_Paper_V01.pdf.

Απόστολος Παπασταμόπουλος

Απόφοιτος του Π.Μ.Σ. «Επιστήμη της Μετάφρασης»
Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας (ΤΞΓΜΔ)
Ηλ-ταχ.: apostolispapst@gmail.com

Χρήστος Γιαννούτσος

Υποψήφιος Διδάκτωρ
Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας (ΤΞΓΜΔ)
Ηλ-ταχ.: giachr1997@gmail.com